

УДК 343.221.51

Андрій Яценко,*докт. юрид. наук, доцент,
професор кафедри кримінального права і кримінології факультету № 1
Харківського національного університету внутрішніх справ*

ОБСТАВИНИ, ЩО ВИКЛЮЧАЮТЬ МОЖЛИВІСТЬ ЗАСТОСУВАННЯ ДО ЮРИДИЧНИХ ОСІБ ЗАХОДІВ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОГО ХАРАКТЕРУ

Стаття присвячена аналізу обставин, що виключають можливість застосування до юридичних осіб заходів кримінально-правового характеру, і формулюванню на цій підставі власних узагальнюючих висновків.

Ключові слова: заходи кримінально-правового характеру, юридичні особи, обставини, що виключають застосування заходів кримінально-правового характеру.

Постановка проблеми. Чинним кримінальним законодавством України регламентована низка заходів кримінально-правового характеру, які за своїм змістом можуть бути примусовими чи заохочувальними або такими, що засновані на гуманістичних засадах і недоцільності здійснення кримінального провадження. Окреме місце у цьому ряду займають заходи кримінально-правового характеру щодо юридичної особи, під якими слід розуміти передбачені КК України примусові або такі, що засновані на недоцільності здійснення кримінального провадження, засоби впливу на юридичну особу у разі вчинення її уповноваженою особою від імені та (або) в інтересах такої юридичної особи будь-якого зі злочинів, передбачених ст. 96-3 КК України.

У загальному вигляді примусові заходи кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб регламентовані ст. 96-6 КК України. Згідно з цією статтею такими заходами є штраф, конфіскація майна і ліквідація. Штраф і ліквідація є основними заходами кримінально-правового характеру, а конфіскація майна – додатковим. Загальні і спеціальні засади їх застосування закріплені у ст. ст. 96-10, 96-11 КК України. До заходів, що засновані на недоцільності здійснення кримінального провадження, належить лише один захід. Він знаходить свій вияв у ст. 96-5 КК України і може бути позначений як звільнення юридичної особи від застосування до неї заходів кримінально-правового характеру у зв'язку із закінченням строків давності.

Крім того, аналіз законодавчих положень розділу XIV-I Загальної частини КК

України дозволяє стверджувати, що поряд із зазначеними заходами кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб у цьому ж розділі Загальної частини КК України вітчизняним законодавцем регламентовані ще й обставини, що виключають можливість застосування до юридичної особи таких заходів. Варто зазначити також, що ці обставини визначені і в КПК України. За наявності обставин, що виключають застосування до юридичної особи заходів кримінально-правового характеру, заходи кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб (або окремі з цих заходів) безпосередньо до юридичних осіб застосовані не можуть бути. Уявляється, що дослідження цих обставин може стати корисним як з теоретичної, так і з практичної точки зору.

Мета статті полягає у дослідженні регламентованих законодавцем обставин, що виключають можливість застосування до юридичних осіб заходів кримінально-правового характеру, і формулюванні на цій підставі власних узагальнюючих висновків.

Виклад основного матеріалу. Зауважимо, що у вітчизняній кримінально-правовій літературі обставинам, що виключають застосування до юридичної особи заходів кримінально-правового характеру, окремо увага ще не приділялась. Уявляється, це пов'язано, насамперед, із новизною власне заходів кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб. Разом з тим у доктрині кримінального права вже репрезентоване дослідження В. В. Антипова і В. І. Антипо-

ва, присвячене обставинам, що виключають застосування окремих видів каральних заходів кримінально-правового характеру – кримінальних покарань [1]. Взявши його за основу, зазначимо, що у разі вчинення уповноваженою особою від імені та в інтересах юридичної особи будь-якого зі злочинів, передбачених ст. 209 і 306, ч. 1 і 2 ст. 368-3, ч. 1 і 2 ст. 368-4, ст. 369 і 369-2 КК України, або у разі незабезпечення виконання покладених на уповноважену особу законом або установчими документами юридичної особи обов'язків щодо вжиття заходів із запобігання корупції, що призвело до вчинення одного із вказаних злочинів, заходи кримінально-правового характеру не можуть бути застосовані до юридичних осіб публічного права або міжнародних організацій. Так, згідно з ч. 1 ст. 96-4 КК України заходи кримінально-правового характеру у випадках, передбачених п. 1 і 2 ч. 1 ст. 96-3 КК України, не можуть бути застосовані судом до державних органів, органів влади Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування, організацій, створених ними у встановленому порядку, що повністю утримуються за рахунок відповідно державного чи місцевого бюджетів, фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування, Фонду гарантування вкладів фізичних осіб, а також міжнародних організацій. Отже, наприклад, вчинення секретарем будь-якої міської ради від імені та в інтересах цієї ради злочину, передбаченого ч. 1 ст. 368-3 КК України, унеможливає застосування до міської ради як юридичної особи регламентованих законом заходів кримінально-правового характеру, але ця обставина, у свою чергу, не виключає можливості притягнення до кримінальної відповідальності за вчинений злочин власне секретаря міської ради.

Крім того, вчинення уповноваженою особою юридичної особи від імені та в інтересах такої особи злочинів, передбачених ст. 109, 110, 113, 146, 147, 160, 260, 262, 258–258--5, 436, 436-1, 437, 438, 442, 444, 447 КК України (ст. 96-9 КК України), зумовлює незастосування до юридичних осіб-суб'єктів приватного і публічного права резидентів та нерезидентів України, а також міжнародних організацій такого основного заходу кримінально-правового характеру, як штраф (ст. 96-7 КК України). У разі вчинення цих злочинів до юридичної особи можуть бути застосовані лише такі заходи кримінально-правового характеру, як ліквідація і конфіскація майна. Тут варто звернути увагу на те, що вказаний перелік злочинів фактично відображений у п. 4 ч. 1 ст. 96-3 КК України. Однак не зрозуміло, чому, з одного боку, у цей перелік не

включена ст. 463-1 КК України, яка є підставою для застосування до юридичної особи ліквідації як основного заходу кримінально-правового характеру, а з іншого боку, чому у ст. 96-9 КК України не відображена така підстава для застосування до юридичної особи цього заходу кримінально-правового характеру, як вчинення її уповноваженою особою злочину, передбаченого ч. 2–4 ст. 159-1 КК України. Наявна ситуація хоча, можливо, і засвідчує технічні вади моделювання відповідних законодавчих положень, водночас дає підстави для висновку, що вчинення уповноваженою особою юридичної особи від імені та в інтересах такої особи злочину, передбаченого ч. 2–4 ст. 159-1 КК України, виключає можливість застосування до юридичної особи таких заходів кримінально-правового характеру, як ліквідація і конфіскація майна.

Виключає можливість застосування до юридичної особи будь-якого заходу кримінально-правового характеру також і закриття кримінального провадження щодо уповноваженої особи юридичної особи на стадії судового слідства (ст. 45–48, ч. 6 ст. 258, ч. 2 ст. 258-3, ч. 4 ст. 258-5 КК України, п. 1 ч. 2 ст. 284, ч. 3 ст. 284 КПК України). Так, згідно з ч. 3 ст. 284 КПК України провадження щодо юридичної особи підлягає закриттю у разі закриття кримінального провадження щодо уповноваженої особи юридичної особи. Отже, у разі звільнення уповноваженої особи юридичної особи від кримінальної відповідальності на підставі ст. 45–48, ч. 6 ст. 258, ч. 2 ст. 258-3, ч. 4 ст. 258-5 КК України одночасно виключається і застосування до юридичної особи примусових заходів кримінально-правового характеру (ст. ст. 96-7, 96-8, 96-9 КК України).

Окремо зазначимо, що, на думку Ю. А. Пономаренка, заходи кримінально-правового характеру щодо юридичної особи не можуть бути застосовані й у разі закриття кримінального провадження щодо уповноваженої особи юридичної особи на підставі ст. 49 КК України, навіть якщо строки давності застосування заходів кримінально-правового характеру до юридичної особи ще не сплинули (ст. 96-5 КК України) [3, с. 481]. Коментуючи таке твердження науковця, зауважимо, що у разі наявності підстав і умов для закриття кримінального провадження щодо уповноваженої особи юридичної особи за ст. 49 КК України строки давності застосування заходів кримінально-правового характеру до юридичної особи не можуть не сплинути (ст. 96-5 КК України), адже, виходячи з переліку тих злочинів, які є підставами для застосування до юридичної особи заходів кримінально-правового характеру,

тривалість строку давності для юридичних осіб така сама, як і для її уповноважених фізичних осіб. У зв'язку із цим закриття кримінального провадження щодо уповноваженої особи юридичної особи за ст. 49 КК України хоча і виключає можливість застосування до юридичної особи будь-якого примусового заходу кримінально-правового характеру, водночас не виключає можливість застосування до юридичної особи заходу, заснованого на недоцільності здійснення кримінального провадження (ст. 96-5 КК України).

Нарешті, виключає застосування до юридичної особи заходів кримінально-правового характеру і переривання перебігу давності притягнення до кримінальної відповідальності уповноваженої особи юридичної особи. Йдеться про ситуацію, врегульовану ч. 3 ст. 49 КК України. У даному випадку ця обставина, насамперед, може виключати застосування до юридичної особи заходу кримінально-правового характеру, заснованого на недоцільності здійснення кримінального провадження (ст. 96-5 КК України). Наприклад, уповноважена особа юридичної особи в інтересах та від імені такої юридичної особи вчинила злочин, передбачений ч. 1 ст. 368-3 КК України (щодо уповноваженої особи за ст. 49 КК України, як і щодо юридичної особи за ст. 96-5 КК України строк давності становить 3 (три) роки). Після сплину 1-го року досудового розслідування та сама фізична особа вчиняє будь-який новий злочин середньої тяжкості, тяжкий або особливо тяжкий злочин, але не від імені юридичної особи і не пов'язаний з інтересами цієї особи (наприклад, злочин, передбачений ч. 2 ст. 190 КК України). У такому разі строки давності притягнення до кримінальної відповідальності уповноваженої особи юридичної особи за вчинення злочину, передбаченого ч. 1 ст. 368-3 КК України, у зв'язку з їх перериванням (на підставі ч. 3 ст. 49 КК) можуть ще не закінчитися, на відміну від строків давності застосування до юридичної особи заходів кримінально-правового характеру, які згідно з приписами ч. 3 ст. 96-5 КК у такому разі не перериваються і можуть сплинути. Отже, незважаючи на фактичне закінчення строків давності застосування до юридичної особи заходів кримінально-правового характеру (у нашому випадку 3 (трьох) років), така юридична особа не може бути звільнена від застосування щодо неї таких заходів, адже, згідно з положенням ч. 3 ст. 284 КПК України, спочатку необхідно закрити кримінальне провадження щодо уповноваженої особи юридичної особи та, як наслідок, звільнити її від кримінальної відповідальності. Крім того, у разі якщо досудове розслідування все-таки

завершиться ухваленням обвинувального вироку щодо уповноваженої особи юридичної особи за вчинення у сукупності злочинів, передбачених ч. 1 ст. 368-3, ч. 2 ст. 190 КК України, то в такому обвинувальному вироку до юридичної особи не можуть бути також застосовані і примусові заходи кримінально-правового характеру (ст. 96-7, 96-8, 96-9 КК України), оскільки строки давності їх застосування щодо юридичної особи вже закінчилися. На такий аспект незастосування заходів кримінально-правового характеру до юридичних осіб звертає увагу і Ю. А. Пономаренко, ілюструючи його трохи іншою практичною ситуацією [3, с. 481-482].

Тут хотілося б ще звернути увагу і на таке. У цілому, на наше переконання, звільнення юридичної особи від застосування заходів кримінально-правового характеру у зв'язку із закінченням строків давності (ст. 96-5 КК України) є похідним від звільнення від кримінальної відповідальності уповноваженої особи юридичної особи за ст. 49 КК України [5, с. 135]. При цьому зауважимо, що таке звільнення за наявності передбачених законом підстав і умов, насамперед, є похідним щодо диференційованих строків давності, тобто тих, що закріплені у ч. 1 ст. 49 і ч. 1 ст. 96-5 КК України. У такому разі цілком логічно закриття провадження щодо юридичної особи зі звільненням її від застосування заходів кримінально-правового характеру здійснювати шляхом постановлення ухвали суду, у резолютивній частині якої зазначати: 1) висновок про закриття кримінального провадження щодо уповноваженої особи юридичної особи зі звільненням її від кримінальної відповідальності у зв'язку із закінченням строків давності (ст. 49 КК України, п. 1 ч. 2 ст. 284, ст. ст. 285–288 КПК України; 2) висновок про закриття провадження щодо юридичної особи зі звільненням її від застосування заходів кримінально-правового характеру у зв'язку із закінченням строків давності (ст. 96-5 КК України, ч. 3 ст. 284 КПК України) [5, с. 135]. Якщо ж йдеться про так званий недиференційований строк давності, твердження про похідний характер звільнення юридичної особи від застосування заходів кримінально-правового характеру (ст. 96-5 КК України) потребує свого уточнення. Адже не слід, напевно, виключати ситуації, коли уповноважена особа юридичної особи після завершення 15-ти років, протягом яких вона переховувалася від органів досудового слідства та суду з метою ухилення від кримінальної відповідальності та її місцезнаходження було невідоме, з'явиться до правоохоронних органів зі зізнанням. У такому разі уповноважена особа юридичної особи на підставі ч. 2

ст. 49 КК України має бути звільнена від кримінальної відповідальності. Натомість юридична особа від застосування заходів кримінально-правового характеру звільнена не може бути, адже у такому разі згідно з приписами ч. 2 ст. 96-5 КК України строки давності щодо неї поновлюються. О. О. Житний зазначає, що таке рішення законодавця не відповідає міжнародно-правовим стандартам протидії злочинності за участю юридичних осіб [2, с. 74]. Однак зауважимо, що у цьому разі, незважаючи на те, що ст. 96-5 КК України реалізована не може бути, кримінальне провадження щодо юридичної особи відповідно до ч. 3 ст. 284 КПК України все-таки має бути закрито, адже закривається кримінальне провадження щодо уповноваженої особи юридичної особи у зв'язку зі звільненням її від кримінальної відповідальності на підставі ч. 2 ст. 49 КК України. Отже, у будь-якому разі спрацює, якщо його можна так назвати, принцип похідного кримінально-правового впливу щодо юридичної особи. Своє яскраве вираження цей принцип, насамперед, знаходить власне у застосуванні примусових заходів кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб. Так, зокрема, згідно з ч. 8 ст. 214 КПК України відомості про юридичну особу, щодо якої можуть застосовуватися заходи кримінально-правового характеру, вносяться слідчим або прокурором до Єдиного реєстру досудових розслідувань негайно після вручення особі повідомлення про підозру у вчиненні від імені та (або) в інтересах такої юридичної особи будь-якого зі злочинів, передбачених ст. 96-3 КК України. Про внесення відомостей слідчий або прокурор не пізніше наступного робочого дня письмово повідомляє юридичну особу. Провадження щодо юридичної особи здійснюється одночасно з відповідним кримінальним провадженням, у якому особі повідомлено про підозру. Це означає, що провадження щодо юридичної особи здійснюється разом або паралельно з провадженням, у якому уповноваженій особі повідомлено про підозру. Інакше кажучи, тут ідеться про те, що в межах того кримінального провадження, що було розпочате за кримінальним правопорушенням, вчиненим уповноваженою особою юридичної особи, після вручення такій особі повідомлення про підозру у вчиненні від імені та (або) в інтересах юридичної особи одного зі злочинів, передбачених ст. 96-3 КК України, одночасно розпочинається і паралельно здійснюється кримінальне провадження і щодо юридичної особи. Оскільки кримінальне провадження щодо юридичної особи є похідним від кримінального провадження щодо фізичної уповноваженої особи, яка вчинила злочин в інтересах та (або)

від імені такої юридичної особи, новий номер провадженню щодо юридичної особи не присвоюється. Реквізити номера кримінального провадження, розпочатого за кримінальним правопорушенням, вчиненим уповноваженою особою юридичної особи від її імені та (або) в її інтересах, зберігаються на всіх стадіях досудового розслідування. У зв'язку із цим конкретний примусовий захід кримінально-правового характеру щодо юридичної особи може бути застосований до останньої лише одночасно із застосуванням певного заходу кримінально-правового характеру щодо фізичної уповноваженої особи юридичної особи. Інакше кажучи, рішення про застосування до юридичної особи конкретного заходу кримінально-правового характеру має бути зазначено судом в обвинувальному вирокі, в якому фізична уповноважена особа визнана винною у вчиненні від імені та (або) в інтересах такої юридичної особи одного зі злочинів, передбачених ст. 96-3 КК України, і їй призначений конкретний вид і розмір покарання. Саме такий висновок випливає зі змісту ст. 290, п. 7-1 ч. 2 ст. 291, ч. 1, 2, 3 ст. 302, ст. 374 КПК України і знаходить своє підтвердження у відповідній практичній діяльності, яка, до речі, лише започатковується [4]. З огляду на вищевикладене, викликає сумніви твердження Ю. А. Пономаренка про те, що процесуально-правовою підставою застосування до юридичної особи заходів кримінально-правового характеру є набрання законної сили обвинувальним вироком суду, яким її уповноважена особа засуджується за вчинення від імені (або від імені та в інтересах) юридичної особи визначених у КК злочинів [3, с. 478-480]. На нашу думку, така позиція не зовсім узгоджується з положеннями вже зазначеної ст. 374 КПК України, адже складається враження, що рішення про застосування до юридичної особи конкретного заходу кримінально-правового характеру має знаходити своє оформлення в якомусь іншому процесуальному документі і лише після набрання обвинувальним вироком суду законної сили, яким її уповноважена особа засуджується за вчинення від імені та (або) в інтересах юридичної особи одного з визначених у КК злочинів. З іншого боку, коментуючи далі порядок застосування заходів кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб, сам дослідник водночас зазначає, що такі заходи до юридичної особи можуть бути застосовані тільки судом шляхом постановлення обвинувального вироку, яким уповноважена фізична особа визнається винною у вчиненні визначеного законом злочину (ст. 374 КПК) [3, с. 480].

Принцип похідного кримінально-правового впливу, на нашу думку, має спрацювати і в ситуаціях, коли за вчинення уповно-

важеною особою юридичної особи в інтересах та від імені юридичної особи злочинів, передбачених ст. 109, 110, 113, 437, 438, ч. 1 ст. 442 КК України, строки давності згідно з ч. 5 ст. 49 КК України не застосовуються. На думку О. О. Житного, якщо строків давності щодо агента юридичної особи за вчинення цих злочинів немає, то і не повинно їх бути і щодо власне юридичної особи. Сьогодні юридична особа перебуває в більш привілейованому стані, адже щодо неї ці строки давності діють і вона може бути звільнена від застосування заходів кримінально-правового характеру за ст. 96-5 КК України у разі їх закінчення [2, с. 74]. Логічність цього твердження важко заперечувати. Водночас складно уявити, як його можна реалізувати у практичній діяльності (принаймні, у судовому рішенні, викладеному у формі ухвали), оскільки згідно з ч. 3 ст. 284 КПК України у разі звільнення юридичної особи від застосування заходів кримінально-правового характеру кримінальне провадження щодо такої юридичної особи закривається. У свою чергу, провадження щодо юридичної особи підлягає закриттю лише у разі закриття кримінального провадження щодо уповноваженої особи юридичної особи. Тому якщо кримінальне провадження щодо уповноваженої особи юридичної особи не закривається у зв'язку із закінченням строків давності (ст. 49 КК України), адже щодо злочинів, передбачених ст. ст. 109, 110, 113, 437, 438, ч. 1 ст. 442 КК України, давності немає, то і закрити кримінальне провадження щодо юридичної особи за ст. 96-5 КК України не можна.

Висновки

Підсумовуючи вищевикладене, зазначимо, що поряд із заходами кримінально-правового характеру, що застосовуються до юридичних осіб, вітчизняним законодавцем у КК і КПК України визначені обставини, що унеможливають застосування таких заходів до юридичних осіб. Їх наявність зумовлює виключення застосування до юридичної особи як примусових заходів кримінально-правового характеру (ст. 96-7, 96-8, 96-9 КК України), так і заходів, що засновані на недоцільності здійснення кримінального провадження (ст. 96-5 КК України). Зокрема, виключається застосування заходів кримінально-правового характеру або таких окремих їх видів: 1) штрафу, конфіскації майна, ліквідації – до державних органів, органів влади Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування, організацій, створених ними у встановленому порядку, що повністю утримуються за рахунок відповідно державного чи місцевого бюджетів, фондів загальнообов'язкового державного

соціального страхування, Фонду гарантування вкладів фізичних осіб, а також міжнародних організацій у разі вчинення їх уповноваженими особами від їхнього імені та в їхніх інтересах злочинів, передбачених ст. 209 і 306, ч. 1 і 2 ст. 368-3, ч. 1 і 2 ст. 368-4, ст. 369 і 369-2 КК України, або у разі незабезпечення виконання покладених на уповноважену особу законом або установчими документами юридичної особи обов'язків щодо вжиття заходів із запобігання корупції, що призвело до вчинення одного із вказаних злочинів; 2) штрафу – до юридичних осіб, вказаних у ч. 2 ст. 96-4 КК України, у разі вчинення їх уповноваженими особами від імені та (або) в інтересах таких юридичних осіб злочинів, передбачених ст. 109, 110, 113, 146, 147, 160, 260, 262, 258–258--5, 436, 436-1, 437, 438, 442, 444, 447 КК України; 3) штрафу, конфіскації майна, ліквідації – до юридичних осіб, вказаних у ч. ч. 1 і 2 ст. 96-4 КК України, у разі закриття кримінального провадження щодо їх уповноважених осіб у зв'язку зі звільненням від кримінальної відповідальності; 4) конфіскації майна, ліквідації – до юридичних осіб, вказаних у ч. 2 ст. 96-4 КК України, у разі вчинення їх уповноваженими особами від імені та в інтересах таких юридичних осіб злочину, передбаченого ч. 2–4 ст. 159-1 КК України; 5) штрафу, конфіскації майна, ліквідації – до юридичних осіб, вказаних у ч. ч. 1 і 2 ст. 96-4 КК України, у зв'язку із закінченням строків давності їх застосування поряд із наявністю давності притягнення до кримінальної відповідальності їх уповноважених осіб внаслідок переривання перебігу давності (таке виключення можливе в обвинувальному вироку суду, в якому їх уповноважена особа зазнає кримінальної відповідальності); 6) звільнення юридичної особи від застосування заходів кримінально-правового характеру – щодо юридичних осіб, вказаних у ч. ч. 1 і 2 ст. 96-4 КК України, у зв'язку з наявністю давності притягнення до кримінальної відповідальності їх уповноважених осіб внаслідок переривання перебігу давності поряд із закінченням давності застосування щодо таких юридичних осіб заходів кримінально-правового характеру.

З точки зору наукової гіпотези зауважимо, що своїм існуванням ці обставини засвідчують появу кримінально-правового принципу, який можна іменувати як принцип похідного кримінально-правового впливу. Юридична природа обставин, що виключають застосування до юридичної особи заходів кримінально-правового характеру, сьогодні не визначена, що може стати предметом подальших наукових розвідок.

Список використаних джерел:

1. Антипов В. В. Обставини, які виключають застосування кримінального покарання : монографія / В. В. Антипов, В. І. Антипов. – К. : Атіка, 2004. – 208 с.
2. Житний О. О. Проблемні питання звільнення юридичної особи від застосування заходів кримінально-правового характеру / О. О. Житний // Право і суспільство / за ред. д-ра юрид. наук. проф. Васильєвої В. А. – Івано-Франківськ : Фоліант, 2016. – Вип. 4. – С. 72–77.
3. Кримінальне право України : Загальна частина : підручник / В. І. Борисов, В. Я. Тацій, В. І. Тютюгін [та ін.] ; за ред. В. Я. Тація, В. І. Борисова, В. І. Тю-

тютюгіна. – 5-те вид., переробл. і допов. – Х. : Право, 2015. – 528 с.

4. Ухвала апеляційного суду Донецької області від 22.10.2015 по справі № 234/16209/15-к / Єдиний державний реєстр судових рішень : веб-сайт [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://reyestr.court.gov.ua/Review/52746235>.

5. Яценко А. М. Застосування заходів кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб як напрям сучасної кримінально-правової політики України / А. М. Яценко // Право і суспільство / за ред. д-ра юрид. наук. проф. Васильєвої В. А. – Івано-Франківськ : Фоліант, 2016. – Вип. 4. – С. 130–138.

Статья посвящена анализу обстоятельств, исключающих возможность применения к юридическим лицам мер уголовно-правового характера и формулированию на этом основании собственных обобщающих выводов.

Ключевые слова: меры уголовно-правового характера, юридические лица, обстоятельства, исключающие применение мер уголовно-правового характера.

The article analyzes the circumstances which exclude the possibility of applying for legal entities measures under criminal law, and on this basis in article own generalizing conclusions formulated.

Key words: measures under criminal law, legal entities, circumstances which exclude application of measures under criminal law.

